

Stručný pohled na historii a vývoj (socioekonomické) geografie

Přednáška z předmětu
Socioekonomická geografie pro geomatiku (KMA/SGG)
Otakar Čerba
Západočeská univerzita

Potřeba geografických znalostí

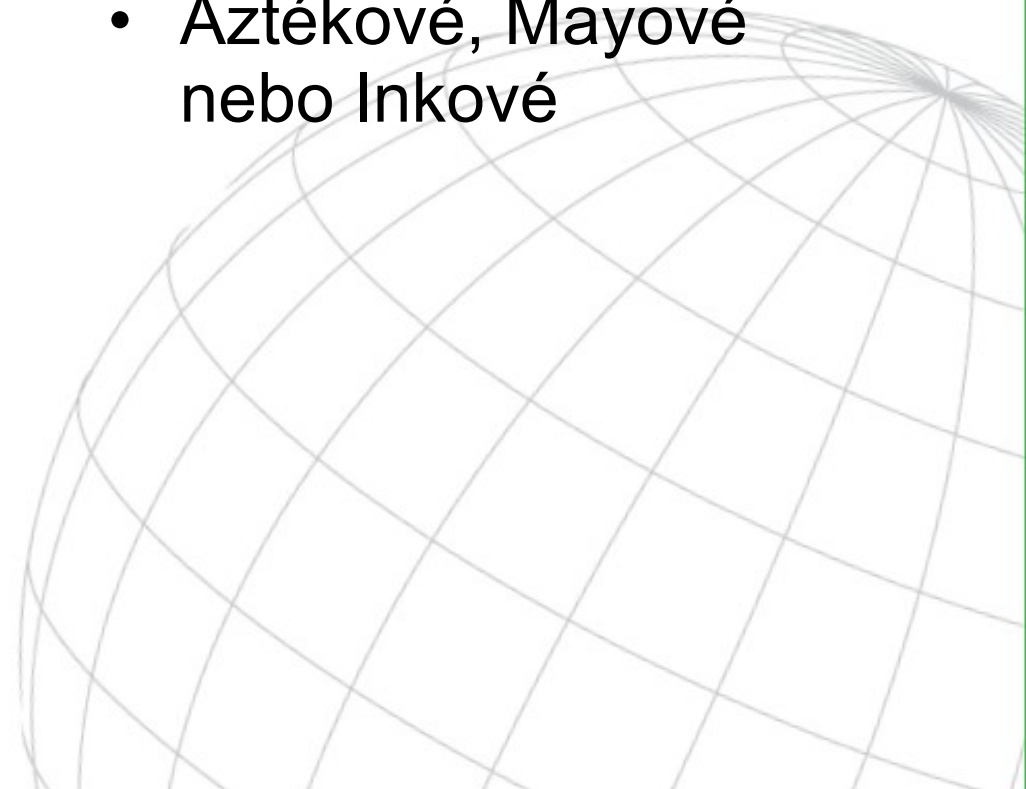
- Obchodní cesty
- Vojenská tažení
- Náboženské poutě

- Stavba obydlí
- Zemědělská výroba
- Těžba surovin
- Zakreslování jednoduchých plánek lovišť a sídlišť

Geografie jako věda

- Vznik v antickém Řecku
- Cca 6. století p.n.l.
- Představitelé Milétské školy, např. Anaximandros
- Nikoli samostatná věda, ale součást historie – geografem byl „otec historie“ Hérodotos
- Významným geografem byl zakladatel moderní medicíny Hippokratés
- Číňané
- Mezopotámci
- Egypťané
- Inuité
- Aztékové, Mayové nebo Inkové

První geografická teorie

- Determinismus
- Příroda determinuje člověka
- Některé složky světa (přírody) nemůže člověk ovlivnit

Eratosthenés

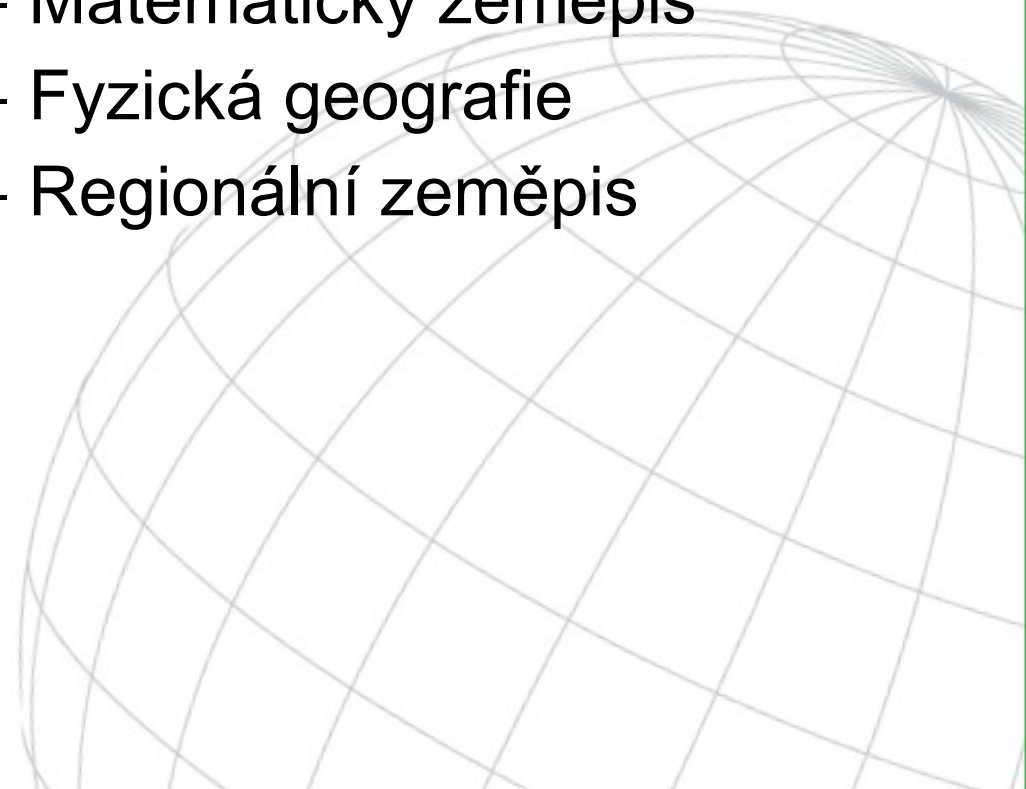

Otec geografie

Zavedl pojem geografie – Gé
+ Graphein

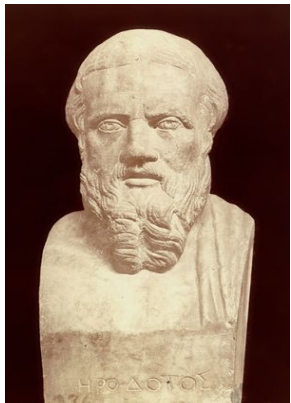
V díle Geografika

- Matematický zeměpis
- Fyzická geografie
- Regionální zeměpis

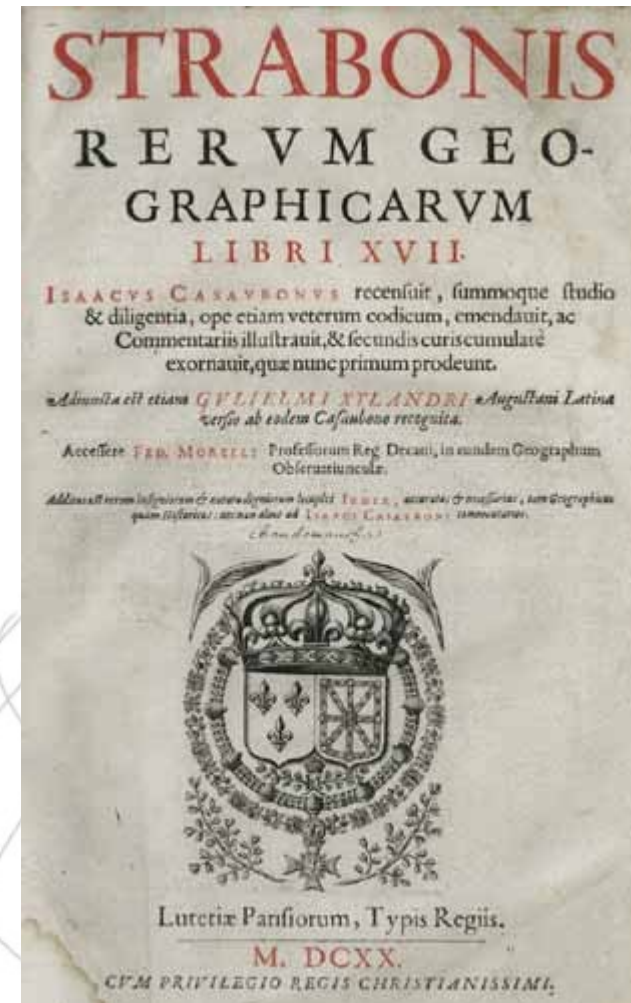
Antická geografie

- Hérodotos – popis krajin a zdůvodňování specifik
- Aristotelés – oběh vody na Zemi, vzdušné proudění, rozmístění bioty (fyzická geografie)
- Eratosthenés – zeměměřeni, vulkanismus, slapové jevy, matematický zeměpis
- Klaudius Ptolemaios
 - Rozlišoval geografii (obecná geografie + kartografie) a chorografie (regionální zeměpis, popis krajin)
 - První kvantifikace geografických jevů

Strabón (63p.n.l. - 21n.l.)

- Geografika
- jediné kompletně zachovalé antické geografické dílo
- sedmnácti svazková publikace
- 1. století

Geografika

- obsahuje nejstarší geografickou zmínku o našem území
- ...v dřívějších letech obývali Hercynský les Bójové, kteří odrazili germánské Kimbry při jejich pronikání do tohoto území...

And he goes off to say that in earlier times the Boii dwelt in the Hercynian Forest, and that the Cimbri made a sally against this place, but on being repulsed by the Boii, went down to the Ister and the country of the Scordiscan Galatae, then to the country of the Teuristae and Taurisci (these, too, Galatae), and then to the country of the Helvetii--men rich in gold but

Středověk

- Úpadek antických znalostí
- Během stěhování národů zničeno velké množství knih
- Na antickou vzdělanost navazují Arabové
- Evropskou geografickou literaturu představují především cestopisy (často vymyšlené)
- Ibrahim Ibn Jakob – arabský cestovatel, v jehož díle je nejstarší písemná zmínka o Praze (965)
- Marco Polo – benátský cestovatel a obchodník; cestopis Milión (1228) – cesta do Číny a Mongolska
- Kosmas Indikopleustés – egyptský mnich, Křesťanský místopis (547), „odstraňuje pohanské bludy“ – poznatek o kulatosti Země

Novověk

- Zámorské objevy (Portugalsko, Španělsko, Velká Británie, Francie, Nizozemí) → rozvoj regionální a fyzické geografie
- Shrnutím je Geographia generalis (17. století) od Bernharda Varenia (1622-1650)
 - *absolute geography*
 - *relative geography*
 - *comparative geography*
- Objevy astronomů (M.Kopernik, G.Galilei, G.Bruno...) → rozvoj matematického zeměpisu

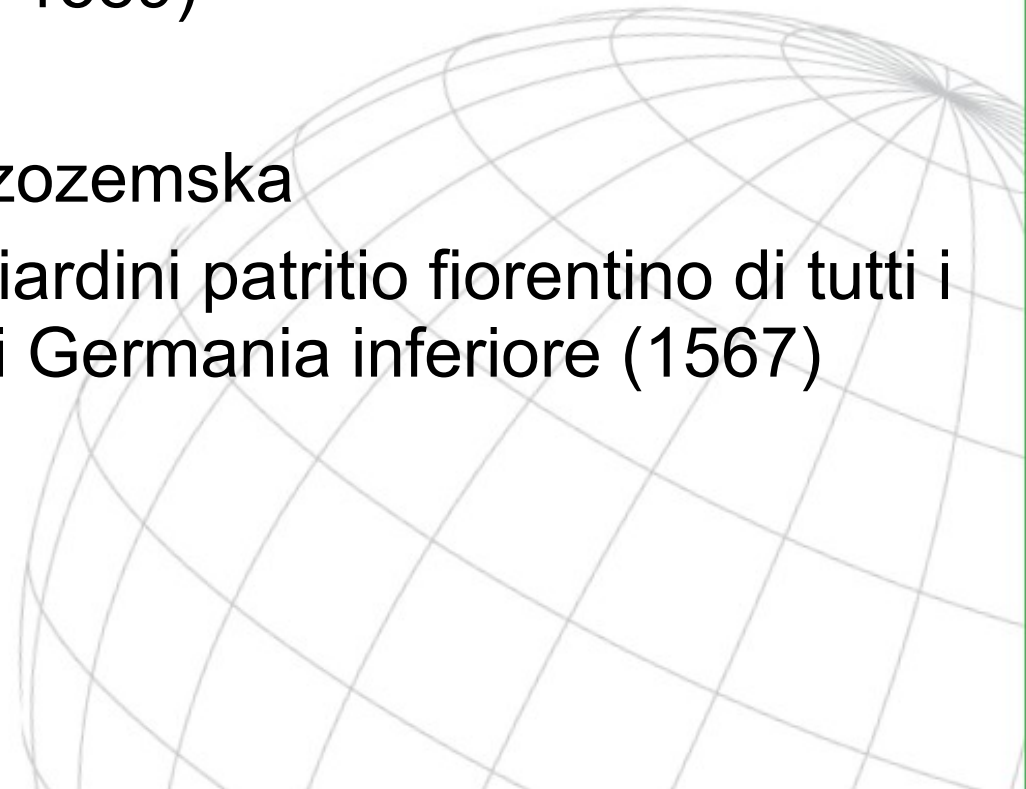
Socioekonomická geografie

První socioekonomicko-geografické dílo

Lodovico Guicciardini
(1521-1589)

Popis Nizozemska

Descrittione di Lodovico Guicciardini patritio fiorentino di tutti i Paesi Bassi altrimenti detti Germania inferiore (1567)

Socioekonomická geografie

- První představitelé socioekonomické geografie pocházeli z příbuzných oborů – William Petty (ekonomie), Thomas Malthus (demografie), Ivan Kirilov (statistika), Carl Linné, Isaac Newton, Rene Descartes, Charles R. Darwin, Michail V. Lomonosov...
- Imanuel Kant – 40 let přednášel geografii na univerzitě v Královci, autor chorologické (prostorové) koncepce geografie

Německá klasická škola (19. století)

Alexander von Humboldt

- Přírodovědec
- Obecná fyzická geografie, klimatogeografie, fyto geografie
- Dílo Kosmos
- Snaha o integraci znalostí a vědomostí v celé Evropě
- *Claude Louis Berthollet: „This man is as knowledgeable as a whole academy.“*

Karl Ritter

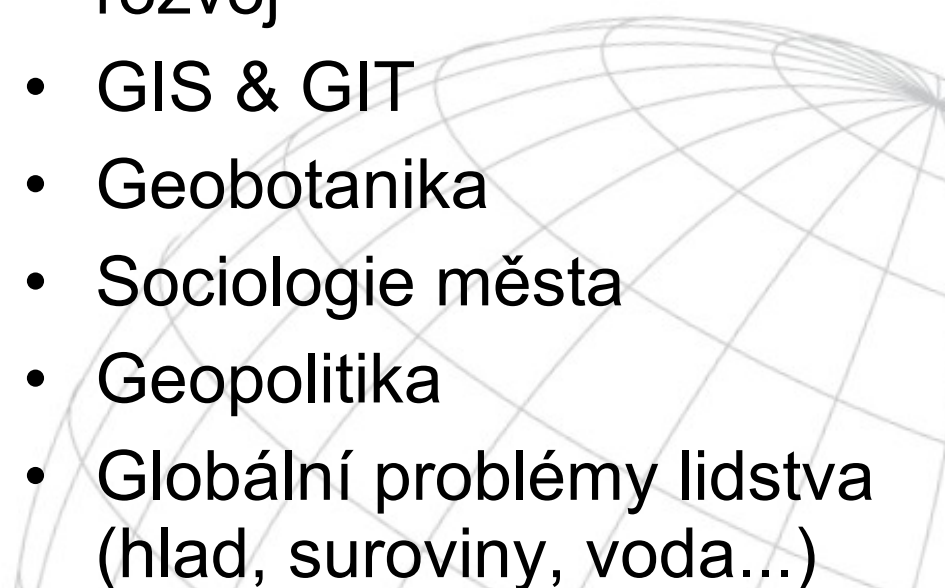
- Vedoucí první katedry geografie na světě (Berlín)
- Rozpracoval teorii geografického determinismu (pozdější zneužití)
- Jeho žákem byl Jan Křtitel Kašpar Palacký – první profesor geografie na české části Univerzity Karlovy

Geografický indeterminismus

- Nová geografická teorie (19. století)
- Nezávislost člověka na prostředí
- Paul Vidal de La Blache – geografické prostředí je jen rámcem pro rozvoj společnosti, hybnou silou je člověk obdařený svobodnou vůlí a iniciativou a záleží jen na něm, jak geografické prostředí využije
- Velký vliv na českou meziválečnou školu – Jan Hromádka

Geografie ve 20. a 21. století

- Kooperace s jinými vědními obory
 - Interdisciplinarita
 - Výpočetní technika
 - Matematické metody
 - Nové metody a úkoly
 - Webové technologie
 - Problematika integrace a desintegrace
 - Urbanismus a územní plánování
 - Regionální rozvoj
 - Ekologie a trvale udržitelný rozvoj
 - GIS & GIT
 - Geobotanika
 - Sociologie města
 - Geopolitika
 - Globální problémy lidstva (hlad, suroviny, voda...)
-

Národní geografické školy

- Specifikum 20. století
- Anglo-americká geografická škola – humánní geografie
- USA, SSSR (Rusko), Polsko, Československo, Brazílie (problémy třetího světa), Německo (fašismus, rasová geopolitika, švédský geograf Rudolf Kjellen, Němec Carl Haushoffer), Japonsko, Švédsko, Nizozemí...
- Nové geografické směry – Berkeleyská škola geografie kultury, Christallerova škola, Kvantitativní revoluce v geografii, Behaviorální geografie, Humanistická geografie, Škola společenské relevance, Radikální geografie, Teorie strukturace a geografie, Realismus v geografii, Postmoderní geografie...